

Code No. 5511

Roll No.

SET : C

**D. El. Ed. 1st Year Exam., January – 2022
(Admn. Year 2019 & 2020)**

Proficiency in Sanskrit Language

संस्कृत भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-111)

(Only for Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 7 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये **कोड नम्बर** तथा **सेट** को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।
- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट **नहीं** मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।

5511/(Set : C)

P. T. O.

5511/(Set : C)

- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां देयानि।
- (घ) प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - 'क'

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोरपि द्वयोः प्रश्नयोः व्याख्या कार्या - $2 \times 3 = 6$

- (क) पठनकौशलस्य कोऽभिप्रायः ? विवेचयत।
- (ख) संस्कृतभाषा विभिन्नभाषाणां जननी अस्ति। सोदाहरणं व्याख्या कार्या।
- (ग) भाषायाः परिभाषां लिखित्वा तस्याः विशेषताः अपि लिखत।

2. 'परः सन्निकर्षः संहिता' सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या। 3

अथवा

तालव्यवर्णानां वर्णनं कुरुत।

3. प्रमुखोपनिषदां वर्णनं संक्षिप्तरूपेण कुरुत । 3

अथवा

‘अभिज्ञानशाकुन्तलस्य’ संक्षिप्तपरिचयं लिखत ।

4. उच्चारणशिक्षणस्य विधिनां वर्णनं कुरुत । 3

अथवा

दैनिकपाठयोजनायाः महत्त्वं प्रतिपादयन् तस्याः विशेषताः लिखत ।

5. वेदाङ्गसाहित्ये कथितं ‘मुखं व्याकरणं स्मृतम्’ इत्यस्य कथनस्य संक्षिप्तरूपेण व्याख्या कार्या । 5

अथवा

‘महाभारतस्य’ साहित्यिकमहत्त्वं प्रतिपादयत ।

भाग – ‘ख’

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि – 15 × 1 = 15

(क) वाक्य-विन्यासाय को विधिः समुचित ?

(i) सुलेखः

(ii) श्रुतलेखः

(iii) अनुलिपिः

(iv) सर्वे

(ख) इदमन्धतमः कृत्स्नं जायेत भुवनत्रयम्।

यदि शब्दाह्वयं ज्योतिरासंसारं न दीप्यते।।

सूक्तिरियं कुतः संगृहीता ?

(i) महाभाष्यात्

(ii) यजुर्वेदात्

(iii) काव्यादर्शात्

(iv) वाक्यपदीयात्

(ग) प्राकृतभाषायाः भेदो नास्ति -

(i) मागधी

(ii) पंजाबी

(iii) शौरसेनी

(iv) पैशाची

(घ) संस्कृतसाहित्यदृष्ट्या उत्कृष्टकालः आसीत् -

(i) ब्रिटिशकालः

(ii) गुप्तकालः

(iii) मुगलकालः

(iv) कोऽपि न

(ड) 'अनुनासिक संज्ञा' विधायकं सूत्रमस्ति -

(i) तुल्यास्य प्रयत्नं

(ii) उपदेशेऽजनुनासिक इत्

(iii) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः

(iv) अणुदित्सवर्णस्य चाप्रत्ययः

(च) लृकारस्योच्चारणस्थानमस्ति -

(i) मूर्धा

(ii) तालुः

(iii) दन्तः

(iv) ओष्ठः

(छ) 'न् + ऐ + स् + र् + ग् + इ + क् + अ + :' =

(i) नेसर्गिकः

(ii) निसर्गिकः

(iii) नैसर्गिकः

(iv) नैसर्गिकः

(ज) 'वैज्ञानिकः' इत्यस्य पदच्छेदः अस्ति -

(i) व् + इ + ग् + य् + आ + न् + इ + क् + अ + :

(ii) व् + ऐ + ज् + य् + आ + न् + इ + क् + अ + :

(iii) व् + ऐ + ज् + ञ + आ + न् + इ + क् + अ + :

(iv) कोऽपि न

(झ) 'लिख्' धातोः लङ्लकारे मध्यपुरुषस्य एकवचने रूपं भविष्यति -

(i) अलिखत्

(ii) अलिखः

(iii) अलिखत

(iv) अलिखम्

(ञ) 'नदी' प्रातिपदिकस्य सप्तमीविभक्तौ एकवचने रूपम् -

(i) नद्याः

(ii) नद्याम्

(iii) नद्यै

(iv) नद्या

(ट) 'दण्डिनः' रचनास्ति -

(i) अभिज्ञानशाकुन्तलम्

(ii) मृच्छकटिकम्

(iii) दशकुमारचरितम्

(iv) साहित्यदर्पणम्

(ठ) 'उत्तररामचरितम्' अस्ति -

(i) महाकाव्यम्	(ii) खण्डकाव्यम्
(iii) नाटकम्	(iv) कथा

(ड) कथाशिक्षणस्य प्रविधिः **नास्ति** -

(i) संक्षिप्तीकरणप्रविधिः	(ii) कक्षाभिनयः प्रविधिः
(iii) चित्रप्रविधिः	(iv) संवादप्रविधिः

(ढ) पद्यशिक्षणे सम्मिलितः **नास्ति** -

(i) नीचैरुच्चारणम्	(ii) प्रस्तुतीकरणम्
(iii) प्रस्तावना	(iv) उद्देश्यकथनम्

(ण) व्याख्याकौशले **नैवास्ति** -

(i) बोधगम्यता	(ii) उपदेशः
(iii) प्रश्नोत्तरम्	(iv) श्यामपट्टलेखनम्